

KO-rszak Nieuwsbrief

Nieuwsbrief voor (groeps)leiding in de kinderopvang,
die geïnspireerd zijn door de pedagogiek van Janusz Korczak.

Jaargang 1, nummer 2, april 2007

Redactie: Joop Berding en Inge van Rijn

jwa.berding@wanadoo.nl

irijn@kinderopvangdak.nl

Beste geïnteresseerde in Janusz Korczak!

Dit is het tweede nummer van onze **KO-rszak Nieuwsbrief**. Voor iedereen die in de kinderopvang werkt: van peuterspeelzaal tot naschoolse opvang en van gastouderbureau tot babygroep. Wat ons bindt is de inspiratie van Janusz Korczak, de arts, schrijver en pedagoog die in de eerste helft van de twintigste eeuw leefde en werkte met kinderen en zich met hart en ziel voor hen inzette.

Deze *Nieuwsbrief* wil een platform zijn voor de uitwisseling van kennis, ideeën, inspiratie en ervaringen met het werken met (jonge) kinderen vanuit de pedagogische kernbegrippen van Korczak: respect – rechtvaardigheid – dialoog – participatie – zelfreflectie.

We brengen nieuws (en nieuwtjes) uit de wereld van Korczak en de wereld van de kinderopvang. We signaleren nieuwe (en oude) boeken. We geven graag ervaringen door van mensen die vanuit de inspiratie van Korczak werken. We laten ook graag Janusz Korczak zelf aan het woord want zijn observaties zijn nog steeds ‘goud waard’.

Dit tweede nummer bevat enkele observaties die groepsleid(st)ers hebben geschreven naar aanleiding van de training in oktober en november 2006. We zijn heel blij dat ze deze met ons wilden delen.

Goed voorbeeld doet goed volgen! Dus: mail interessante/leuke/ontroerende observaties aan Inge of Joop.

Er staan ook verschillende berichten in deze Nieuwsbrief. De belangrijkste is de viering van het 25-jarig jubileum van de Janusz Korczak Stichting op 21 april a.s. En er staat ook een **prijsvraag** in!

Bijdragen zijn van harte welkom! We wensen je veel plezier met deze tweede *Nieuwsbrief*!

Wie neemt wie serieus?

door Inge Smit, hoofd BSO
B4Kids Leiden

Een doodgewone middag op onze BSO voor 6-12 jarigen. Ik vang al een tijdje signalen op dat een groepje oudere jongens (10-12 jaar) zich nogal eens verveelt en dat dan op zodanige wijze doet dat andere kinderen (en groepsleiding) er behoorlijk last van hebben. Vandaag zie ik het met eigen ogen gebeuren: het groepje rent van hot naar her in het gebouw, nu eens schreeuwend en spelverstorend, dan weer hangend over een bank spelletjes uit een kast trekkend zonder ermee te spelen. Ik besluit mijn pedagogische kwaliteiten nu maar eens rechtstreeks in te zetten in plaats van de groepsleiding te overstelpen met goedbedoelde adviezen: ik ga de dialoog maar eens aan.

Meehangend over de bank doe ik mijn verhaal: dat ze zich best mogen vervelen, maar dat een ander daar toch geen last van hoeft te hebben. Er wordt weliswaar geluisterd, maar de desinteresse druipt eerlijk gezegd van hun gezichten en dan komt het weerwoord: “Maar er is hier ook niks leuks!” Aha, dat had ik verwacht, die ken ik en daar weet ik wel wat op: “Verzinnen jullie dan iets leuks!” Ik probeer ze duidelijk te maken dat ik het belangrijk vind dat iedereen het naar de zin heeft op de BSO en dat ik graag wil horen wat zij leuk zouden vinden, zodat we daar wellicht iets mee zouden kunnen doen. Ik zie ze denken: “Daar heb je weer zo’n geïnteresseerde volwassene die doet alsof wij ook belangrijk zijn, maar wedden dat ze zegt dat het niet kan als wij zeggen wat we willen?” En dan branden ze los: een zwembad in de tuin, ieder een eigen spelcomputer, veel snoep, geen stomme kleine kinderen! Het ene idee nog wilder dan het andere en inderdaad: ik roep dat dat natuurlijk niet kan! Er wordt veel gelachen, of nee: er wordt **uit**gelachen. Sterker nog: **ik** word uitgelachen!!

Maar zeg nou zelf: waarom zouden ze mij serieus nemen? Heb ik ooit laten blijken dat ik hen serieus neem? Ja, nu ik last van ze heb kom ik met ze praten. Maar vóór die tijd? Heb ik er ooit moeite voor gedaan om ze te leren kennen? Om erachter te komen wat zij graag zouden willen? Na een laatste verwoede poging (“maak eens een lijstje voor me”) druipt ik teleurgesteld af.

Tien minuten later komt één van de jongens naar me toe: “Hebben wij ballonnen?” vraagt hij. Dat weet ik niet, maar na navraag bij de groepsleiding moet ik hem teleurstellen: we hebben geen ballonnen. “Maar hoezo?” vraagt ik hem. Hij weet een truc, maar daar heeft hij een ballon voor nodig. Ik baal: nou bedenkt hij wat leuks en kan ik niks voor hem doen! Ik beloof hem ervoor te zorgen dat er ballonnen komen en spreek af dat ik de volgende week zijn truc wil zien. Dus vraag ik de groepsleiding om ballonnen te kopen en ga weer aan het werk.

En denk ik ooit nog aan de ballonnen? Nee dus. Tot dezelfde jongen twee weken later aan mij komt vragen waar de ballonnen zijn. Ik zou ter plekke door de grond willen zakken, want heeft er iemand ballonnen gekocht? Nee natuurlijk! En heb ik er ooit nog naar gevraagd? Nee natuurlijk! Dan sta je dus met je mond vol tanden en een hoofd vol pedagogische kwaliteiten goed voor gek! Maar het kan nog erger. Hij stelt voor om zelf even ballonnen te gaan halen. Dat moet opgezocht worden in het zelfstandigheidformulier (waar ouders op aangeven wat kinderen wel en niet mogen vanuit de BSO). Maar als ik dat voorstel zie ik de wanhoop op zijn gezicht groeien: “Ja hoor, dat is al zo oud! Daar staat natuurlijk op dat ik niet naar de winkel mag, maar ik weet zeker dat ik het mag!” Dan moet je gaan uitleggen dat **hij** het misschien wel zeker weet, maar dat **wij** het ook zeker moeten weten. Hij wordt boos en ik ook. Verdorie!! Waarom zijn die zelfstandigheidformulieren niet up-to-date?

Die van hem blijkt inderdaad twee jaar oud!

En dan – als een engeltje uit de hemel – belt zijn moeder. Hij krijgt haar aan de telefoon en vraagt of hij naar de winkel mag. Ja hoor, moeder vindt het goed. Een kwartier later is alles geregeld. De ballon wordt opgeblazen onder grote publieke belangstelling en vervolgens met een plakbandje aan een touwtje verbonden, dat – dwars door de groepsruimte - tussen twee stoelen is gespannen. Een lekker lang touw, dat maakt het spectaculair. Als de ballon wordt losgelaten, loopt hij leeg en glijdt in zijn vlucht langs het touw van de ene stoel naar de andere. Applaus breekt los, andere kinderen willen het ook leren! De vervelende “hangjongen” is geworden tot enthousiaste activiteitenbegeleider. De rest van de middag houdt hij de kinderen bezig.

En zo simpel blijkt het dan te zijn. Alles wat je nodig hebt: een idee, een ballon en de wil om te luisteren en iemand serieus te nemen. Simpel, maar tegelijkertijd zo vreselijk moeilijk om echt te doen! (Want wie gaat er nu voor zorgen dat die formulieren up-to-date worden gehouden?). Beschaamd moet ik toegeven dat hij beter naar mij heeft geluisterd dan ik naar hem!

Samenspelen of juist niet ...?

door Thea van den Hof-Busé
Nso Abel / DAK Den Haag

Een observatie naar aanleiding van de eerste training. Een jongen van zeven jaar speelt veel alleen. Om een rustig hoekje te creëren speelt hij af en toe in het kantoor. Soms speelt hij samen met een jongen van vijf jaar die zijn spel ook goed begrijpt. Vaak zijn het gevechtsspelletjes met goed en kwaad. Maar als er een jongen bij komt van vier jaar, wordt deze weggeduwd omdat hij het spel niet begrijpt. Zijn fantasie is binnen en buiten vaak rondom

poppetjes en hij gaat helemaal in zijn spel op. Af en toe vraag ik naar zijn spel en dan vertelt hij er iets over. Als ik vraag waarom het ene kind wel met hem mag spelen en het andere niet, zegt hij dat de ander zijn spel goed snapt! Mijn conclusie is dat je niet altijd samen hoeft te spelen en respect mag hebben voor het kind. Het besef is er dat ieder kind mag zijn wie hij is!

Lekker in je eentje spelen is ook fijn ...

Elk kind heeft het recht om te zijn wie het is

door Inge van Rijn, pedagogisch begeleider
Kinderopvang DAK Den Haag

Dit recht formuleerde Korczak al in 1919 in zijn ‘Grondwet over de rechten van het kind’. Nu lees ik het in veel beleidsplannen van de kindercentra: ‘Ieder kind is uniek’; ‘Wij hebben aandacht voor ieder individueel kind in de groep’; ‘respect voor diversiteit’, enzovoort. Wat doen we hiermee in de praktijk van alledag? Twee kleine voorbeelden, die ik heb gezien op twee kindercentra van DAK.

Portretfoto's in de groep

‘Wie zijn er vandaag?’ Een belangrijke vraag in iedere groep. Om elk kind individueel zichtbaar te maken in de groep zijn twee portretfoto's gemaakt: één van het gezicht en één van de achterkant van het hoofd. Deze foto's hangen (op A4 formaat) voor het raam naast de deur, met hun gezicht ‘naar buiten’, zodat je in de groep alle achterhoofden ziet. Ieder kind dat binnenkomt wordt begroet en daarbij

wordt de foto omgedraaid, door het kind zelf of door de groepsleiding. Steeds wordt daarbij de naam van het kind genoemd. Op een gegeven moment zijn alle kinderen van die dag aanwezig: hun portretten hangen nu duidelijk zichtbaar in de groep. De kinderen die deze dag niet komen zijn ook 'aanwezig': ze kijken de andere kant op, maar horen er toch bij.

Een kring met peuters

De leidster leest voor: een prentenboekje met dieren.

'Wat is dit?'

- 'Een poes.'

'Wat zegt de poes?'

- 'Miauw, Miauw, Mauw.'

'Wie kent er een liedje van de poes?'

- 'Poesje mauw, kom eens gauw.....'

Alle kinderen doen op hun eigen manier mee. De één hangt een beetje op z'n stoel en murmelt zachtjes mee. De ander zit op 't puntje van de stoel en zingt uit volle borst. Weer een ander houdt z'n mond dicht, maar maakt wel de gebaren bij het liedje. Een nieuw kind kijkt verbaasd om zich heen: wat gebeurt hier allemaal?

'Wat zien we hier?'

- 'Hondjes!'

Er wordt geblaft, gekeft, gegromd en gezongen van 'Hondje waf!'

Zo gaat het verder, met de olifanten en de slak, totdat een peuter opeens zegt: 'Mijn pappa heet Lex.'

'Ja', zegt de leidster, 'en hoe heet jouw mamma ook alweer?'

Even is het stil. 'Die heet ook Lex!' zegt hij en kijkt haar lachend aan.

De leidster lacht mee.

Kijk, dat noem ik nou genieten van de verschillen tussen kinderen!

Korczak Stichting 25 jaar

door Joop Berding, bestuurslid

Op zaterdag 21 april viert de Janusz Korczak Stichting haar 25-jarig jubileum in Amsterdam. Er is een heel inspirerend programma samengesteld, met ruimte voor

terug- en vooruitblikken, activiteit en bezinning, dialoog en muziek en toneel en vooral veel geïnspireerde mensen. Er zijn twee rondes met activerende workshops. Voor iedereen die werk van Korczak in het Nederlands wil lezen: tijdens deze jubileumdag wordt de gloednieuwe vertaling van *Het recht van het kind op respect* gepresenteerd. In dit belangrijke boek eist Korczak in ondubbelzinnige termen respect voor het kind. René Görtzen die het vertaalde (en bovendien nog zo'n 25 andere verhalen en opstellen verzamelde), schreef een prachtige inleiding. Het boek komt uit bij uitgeverij SWP te Amsterdam; ISBN: 978 90 666 5394 8; 256 pagina's, prijs Euro 27,--.

Je kunt je aanmelden voor de jubileumdag door een mailtje te sturen aan: info@korczak.nl. Kijk ook op www.korczak.nl. Deelname incl. lunch en infomap kost Euro 40 en voor donateurs Euro 30.

Tekst van Janusz Korczak

“Een baby beschikt over twee toverformules waarvan hij zich bedient voor hij gebruik kan maken van zijn handjes, dat derde prachtige verlengstuk van zijn wil. Die twee toverformules zijn: huilen en drinken” (uit *Hoe houd je van een kind*).

Korczak training 2007

Op donderdag 19 april (9.30 tot 12.00 uur) en donderdag 10 mei wordt binnen Kinderopvang DAK de Korczak training opnieuw aangeboden.

De training wordt gegeven door Joop Berding en Inge van Rijn. We hebben op basis van de evaluatie de eerste training iets aangepast, maar in grote lijnen gaat het om dezelfde training die we in het najaar van 2006 gegeven hebben (zie het verslag in de eerste KO-rczak Nieuwsbrief).

De training is speciaal gericht op groepsleiding van de buitenschoolse opvang en op (adjunct) hoofden van kindercentra.

Er zijn nog enkele plaatsen beschikbaar. Je kunt je aanmelden bij Joke Beumer of Inge van Rijn.

jbeumer@kinderopvangdak.nl /
irijn@kinderopvangdak.nl

Een citaat en ook een prijsvraag!

Janusz Korczak schrijft:

‘Oppassen, geen ogenblik uit het oog verliezen. Oppassen, niet alleen laten. Bewaken, op de voet volgen. Het [kind] kan immers vallen, zich stoten, pijn doen, vies maken; iets morsen, verscheuren, breken, bederven, kwijtraken, verliezen, met lucifers spelen of een dief binnenlaten. Het kan zichzelf en ons schade berokkenen – en zichzelf, ons en zijn speelkameraadjes ernstig letsel toebrengen. Oppassen – niets zelfstandig laten ondernemen; wij hebben het volstrekte recht het kind te controleren en te bekritisieren’ (uit ‘Het recht van het kind op respect’).

Snijdt deze kritiek hout? Gaan we zó angstig om met (onze) kinderen? Of kunnen en durven inmiddels wat meer los te laten?

Wie schrijft hierover een stukje voor de volgende Nieuwsbrief? Het liefst hoe je zélf als groepsleiding met de spanning tussen controle en vrijheid/zelfstandigheid omgaat. In welke concrete situaties ben je dit tegengekomen?

Alle stukjes worden geplaatst in *KO* rczak Nieuwsbrief nr 3! Het naar de mening van de redactie beste stuk wordt beloond met een mooi (prenten)boek!

Stuur je stukje per e-mail **vóór 30 juni a.s.** naar Inge en Joop

irijn@kinderopvangdak.nl /
jwa.berding@wanadoo.nl

Tekst van Janusz Korczak

Prins Matthijsje is zijn overleden vader opgevolgd: Koning Mattijsje de Eerste. Hij verlangt ernaar het land te hervormen en koning te zijn van het hele volk. Hij spreekt daarover met een journalist:

“Al datgene wat Matthijsje nu deed, was nog geen hervorming. Matthijsje wil het zo inrichten dat het hele volk regeert? Maar kinderen zijn toch ook een deel van het volk. Daarom moeten er dus eigenlijk twee parlementen komen: in het ene zouden grote mensen regeren en in het andere kinderen. Laten de kinderen hun eigen afgevaardigden kiezen en laten die dan zeggen of ze plakken chocola, poppen, zakmessen of wat anders willen hebben. Misschien willen ze wel snoepgoed of misschien schoenen of misschien willen ze wel gewoon geld krijgen, zodat iedereen kan kopen wat hij of zij hebben wil. Kinderen behoren net zo goed als grote mensen hun eigen krant te hebben en die behoort net zo goed iedere dag te verschijnen” (uit *Koning Matthijsje de Eerste*, p 181).

... of dat goed afloopt ...?